

Ліневич А., Мирончук Н.М. Досвід підготовки магістрів за кордоном (США, Англія) // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 213-216.

*Анна Ліневич, магістрант ННІ філол. та журналістики;
Н. М. Мирончук, канд. пед. наук, доцент
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

Досвід підготовки магістрів за кордоном (США, Англія)

Входження України до Болонської співдружності активізувало інтерес до проблем ступеневої освіти, тому наразі відбувається концептуальне переосмислення освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «магістр» з метою визначення їх відповідності Болонським вимогам. Вивчення досвіду ступеневої освіти англomовних країн, зокрема США, його осмислення у контексті Болонських вимог визначить можливості, шляхи та умови використання прогресивних ідей цього досвіду на українському освітньому ґрунті. Врахування американського досвіду з розробки освітньо-професійних програм з підготовки магістрів є досить важливим, оскільки головним орієнтиром законодавці України, Росії й Білорусі обрали систему вищої освіти США, яку спробували поєднати з успадкованою радянською системою, але зробили це по-різному [4].

Метою статті є порівняльна характеристика особливостей процесу професійної підготовки магістрів в Україні, США, Англії; виявлення позитивних аспектів зарубіжного досвіду та визначення можливостей їх упровадження у вітчизняну систему вищої освіти.

Вища освіта в США – це струнка система, подібна до системи середньої освіти. Вища освіта включає в себе цілу низку елементів, поєднаних досить вільним і умовним зв'язком. Ці елементи змінюються, змінюють мету і назву, географічне положення та кількість [1].

Майже в кожному вищому навчальному закладі США є свої організаційні особливості в підходах до формулювання цілей та завдань магістерської програми, тому вуз має змогу самостійно вирішувати практичні завдання в процесі підготовки магістрів через відповідне змістове наповнення. У результаті такої автономії вищий навчальний заклад може більш ефективно виконувати завдання, передбачені магістерською програмою. Навчальні заклади, що розглядають рівень магістра як деяке вдосконалення бакалаврського рівня, пропонують одно- або дворічні курси переважно практичної спрямованості. Університети, які формують магістратуру як сходинку до докторантури, пропонують студентам брати участь у творчих дослідженнях, що завершуються написанням дисертації [2].

У США вищі навчальні заклади виконують основну науково-дослідну роботу і знаходяться під впливом федеральної влади набагато більше. Так за

останні роки майже 60% коштів, витрачених вищими навчальними закладами на науково-дослідну роботу, поступають від федерального уряду у вигляді замовлень, договорів, контрактів. Отже, загалом вплив федеральної влади на вищу школу є визначальним, оскільки фінансовий важіль знаходиться в її руках, але цей вплив здійснюється не через відомство освіти, а через інші урядові агентства [1].

Звертає на себе увагу велика кількість деканів, що відповідають за окремі ділянки роботи з студентами. Вони здійснюють контроль за студентством; крім того, існують органи самоврядування.

Один із типів вищого навчального закладу в США – коледж. Коледж може бути самостійним вищим навчальним закладом з дворічним або чотирирічним строком навчання; він може також входити до складу університету. Тривалий час найбільший престиж мали університети, особливо такі, як Гарвардський, Стенфордський, Каліфорнійський, Нью-Йоркський (перш за все тому, що найбільш важливою вважалася гуманітарна освіта).

Молодші та місцеві коледжі виконують специфічні завдання. Вони розраховані на населення з найближчої місцевості, повністю фінансуються місцевою владою, готують кадри для місцевих підприємств. Фактично вони являють собою середні школи підвищеного типу, що випускають спеціалістів з достатньою культурою і практичними навичками (молодший персонал). Це проміжна ланка між школою і власне ВНЗ. Організаційно вищий навчальний заклад, незалежно від типу, являє собою систему адміністративних служб, навчальних і дослідних підрозділів. Кількість, назва, функції залежать від масштабу і найменшою мірою – від типу (університет, коледж, інститут).

Вища школа готує бакалаврів, магістрів і докторів наук. Очолюють коледжі і школи декани, які отримують за свою посаду оклад на $\frac{1}{4}$ більший, ніж платня професорові; департамент очолює голова – професор, який нічого додатково не отримує. Викладацьку роботу ведуть “повні” професори, молодші професори.

Вже в 70-ті роки в США відбулася демократизація вузів, яка полягала у збільшенні серед студентів частки дітей трудящих, а також у зміні змісту освіти. Слід відзначити, що частка студентів – дітей робітників і фермерів – у США й Англії є найбільшою у світі. Для підтримки здібної молоді уряд виділяє гранти, які дають можливість безкоштовно навчатися.

Щоб вступити до університету в США, потрібно мати ступінь бакалавра. Щорічно у цій країні випускають біля 80% бакалаврів, 20% магістрів, 3% докторів наук. Екзамен до університету являє собою систему тестів, які розраховані на 2-3 години письмової роботи. Питання спрямовані на виявлення кмітливості, логічності, вміння концентрувати увагу [1].

У США немає єдиних правил організації занять і всього навчального процесу у вищих навчальних закладах. Тривалість навчального року – з середини вересня до кінця травня. Крім літніх канікул, протягом навчального року є три канікулярних періоди загальною тривалістю один місяць. Проте останнє є особистою справою кожного студента. Хто хоче раніше закінчити ВНЗ, той не має додаткових канікул. Крім самостійної роботи, студент може

брати участь у роботі літніх шкіл, де набирає певну кількість залікових одиниць. 20% курсів є вибірковими, частина – факультативними. Вибіркові курси є заліковими, факультативні ж не враховуються як залікові одиниці.

Вимоги до успішності студентів у американській школі не є високими; немає також єдиної системи обліку успішності. Як правило, середній бал (1,7) достатній для отримання вченого ступеня бакалавра. На першому курсі цей мінімум складає 1,3 бали. Діє літерна система оцінок, що доповнюється словесним розшифруванням і числовою вагою:

- A – відмінно, оцінюється 4 балами;
- B – добре, оцінюється 3 балами;
- C – задовільно, оцінюється 2 балами;
- D – незадовільно, але допустимо, оцінюється 1 балом;
- E – недопустимо, оцінюється 0 балів.

Разом з тим, відсоток студентів, що відраховуються з американських ВНЗ, загалом великий і досягає 30-40% від кількості прийнятих на перший курс. Це пов'язано не лише з успішністю, але й із необхідністю сплати за навчання.

За семестр проводиться 2-3 контрольні роботи; до їх перевірки залучаються студенти-старшокурсники. Результати поточної перевірки враховуються при виведенні середнього балу успішності з кожної дисципліни. Оцінка підсумкового екзамену, як правило, не складає більше половини сумарної оцінки.

Екзаменаційні сесії в американських ВНЗ дуже короткі (10-12 днів) і мають назву “період для повторення, консультацій і занять”. Заняття проводяться 5 днів на тиждень. Обладнання, особливо престижних вузів, є досить добрим, – вони забезпечені всіма засобами ТЗН (діа-, епі-, кінопроектори); є навчальне телебачення. Дуже широко використовується ЕОМ, навіть для добору кадрів.

Система вищої освіти в Англії – одна з найстаріших у Європі. В Англії більшість студентів отримують від держави і місцевих органів допомогу. Англійські університети завдяки багатовіковій традиції зберегли (теоретично) незалежність від виконавчої влади і підпорядковані лише парламентові. Університет очолює канцлер, призначений для церемоній. Керує системою освіти, у тому числі й вищої, державний секретар з освіти та науки, якому підпорядковується державний міністр і два парламентських помічники державного секретаря. Центральний уряд не керує школами чи коледжами, не наймає вчителів, не рекомендує підручників чи програм. Проте у нього є дві важливі функції: встановлювати “мінімальні стандарти” діяльності навчальних закладів і контролювати фінансові справи. В англійських вищих навчальних закладах термін навчання з більшості спеціальностей коротший, аніж у вищих закладах освіти США, і має вужчий профіль підготовки. Типовий строк навчання, за невеличким виключенням, складає три роки, – як в університетах, так і в спеціалізованих коледжах. Тривалість навчального року, завантаженість аудиторними заняттями (не більше 16 годин в тиждень) приблизно така ж, як у США; так само дозволене вільне відвідування лекцій. Якщо в США на загальнонаукову підготовку відводиться практично два роки, а загальний строк

навчання – чотири роки, то трирічний строк навчання в Англії не може забезпечити підготовку повноцінного спеціаліста. Не проводиться виробнича практика; малою є частка дисциплін для вивчення за вибором [1].

Система вчених ступенів така ж, як і в США, оскільки американці свого часу запозичили англійську систему (бакалавр, магістр, доктор). Іноді, прослухавши курс в одному ВНЗ, студенти складають екзамен на бакалавра в іншому. Натомість шлях до магістра є більш тривалим, бо ступінь магістра мало розповсюджений і присуджується тим, хто не зміг закінчити докторську підготовку з повної програми.

В англійських ВНЗ немає єдиних правил прийому, вони різні. Проте це більшою мірою залежить від вступника до вищого навчального закладу, від його довузівської підготовки, від показників у свідоцтві про освіту. Отримавши середню освіту, абітурієнт проходить співбесіду і тільки тоді вирішується, чи складатиме він екзамен з 3-4-х предметів. Співбесіда має виявити обдарованість і мотивацію майбутнього студента, а також його соціальний облік (систему ціннісних орієнтацій) [1].

Основними формами занять залишаються лекції й семінари. Останнім часом у процесі навчання частіше застосовуються технічні засоби, рольові ігри, мікровикладання й ін. Традиційно важливими є заняття студентів з персонально закріпленими за ними викладачами (тьюторами). Такі заняття створюють міцний контакт між студентами й викладачами. Викладач виступає не тільки передавачем знань, але й вчить свого підопічного самостійно діяти і мислити.

Таким чином, вивчення досвіду США та Англії щодо використання методів навчання у підготовці магістрів у вищих навчальних закладах показало, що для американської та англійської магістратури є характерним поєднання традиційних (лекція, семінарське заняття, дискусії в аудиторії) та сучасних методів навчання (метод ситуацій, бізнес-симуляції, метод випадків, економічні експерименти, метод колективних проектів та інших), а також використання змістового, педагогічного, дефініційного та методологічного підходів щодо організації навчальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

2. Кареліна О.В. Загальні підходи підготовки магістрів за дистанційною формою навчання у США [Електронний ресурс]: / О.В. Кареліна // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Електронне наукове фахове видання. – 2010. – Випуск 5. – Режим доступу до журналу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_5/10kovfns.pdf

3. Супян В.Б. Образование в США: состояние и приоритеты развития [Електронний ресурс] / В.Б. Супян // Белорусская цифровая библиотека. – Режим доступу : <http://www.library.by>.

4. Шаран Р. Досвід США з підготовки магістрів інформаційних технологій в системі дистанційної освіти та можливості його впровадження в Україні // Порівняльно-педагогічні студії. – 2010. – № 1–2.